

8. 6. 2001

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Návrh zákona o soudnictví ve věcech mládeže

Jedním z mnoha ožehavých problémů současnosti je dětská kriminalita. Zejména po roce 1989 se delikvence mládeže v České republice výrazně zvýšila a nabývá také mnohem větší závažnosti a společenské nebezpečnosti. Ačkoliv počet trestných činů spáchaných dětmi byl v roce 2000 nižší než v letech předchozích, většina odborníků se shoduje na tom, že dětská kriminalita v dlouhodobém horizontu stoupá

Jedním z mnoha ožehavých problémů současnosti je dětská kriminalita. Zejména po roce 1989 se delikvence mládeže v České republice výrazně zvýšila a nabývá také mnohem větší závažnosti a společenské nebezpečnosti. Ačkoliv počet trestných činů spáchaných dětmi byl v roce 2000 nižší než v letech předchozích, většina odborníků se shoduje na tom, že dětská kriminalita v dlouhodobém horizontu stoupá. V současné době projednává vláda České republiky návrh zákona o odpovědnosti mládeže za protiprávní jednání a o soudnictví ve věcech mládeže.

V platné právní úpravě je dle názoru odborníků nedostatečně rozlišována trestní odpovědnost mladistvých pachatelů od trestní odpovědnosti obecné, když úprava procesně i hmotně právní shodně vytváří pouze v rámci samostatných oddílů v trestním zákoně i v trestním řádu systém výjimek pro mladistvé. V této souvislosti je poukazováno zejména na jinou povahu, důvody, vývoj i projevy trestné činnosti páchané mladistvými a z toho plynoucí potřeba samostatné právní úpravy, předpokládající jiné instrumentarium sankčních prostředků, které by měly uplatňovat v maximální možné míře prvky výchovné, léčebné, ochranné a kontrolní. Je také potřeba více rozlišovat určité věkové kategorie mládeže a vždy pečlivě zvažovat potřebnou míru trestní represe.

Nová právní úprava je vytvářena s úmyslem v jediném zákoně co možná nejúplněji upravit hmotně i procesně právní aspekty trestání mládeže, vytvořit systém specializovaných soudů mládeže (respektive specializovaných senátů) a přehledně ustanovit škálu možných sankcí. Zákon by měl (pokud nebude v průběhu zákonodárského procesu v Parlamentu příliš změněn) upravovat soudnictví ve věcech mládeže v širším smyslu, což představuje podmínky, postup a rozhodování ve věcech protiprávních činů mladistvých a mladých dospělých, ale i dětí mladších patnácti let. Zákon tedy zahrnuje tři věkové kategorie: děti mladší patnácti let, mladistvé (15-18 let), mladé dospělé (18-21 let). Důležité a podle mnohých zastánců snížení hranice trestní odpovědnosti též nevhodné je tedy zachování této hranice na dosavadních patnácti letech. Řešení nárůstu kriminality páchané dětmi mladšími patnácti let však na místo snižování věkové hranice trestní odpovědnosti podle důvodové zprávy návrhu zákona bude zajištěno komplexní reformou trestního soudnictví nad mládeží, která umožní využití zvláštních výchovných a ochranných opatření vůči trestně neodpovědným dětem, které se dopustily činu jinak trestného. Takováto opatření uloží soud mládeže, ne však v trestním, ale v občanském soudním řízení a to v souladu s tímto zákonem, nebo podle zákona o rodině a zákona o sociálně právní ochraně dětí.

Návrh zákona zavádí odstupňovaný a vnitřně provázaný systém opatření pro mládež, umožňující v závislosti na individuálních okolnostech reagovat i na případnou delikvenci. Na rozdíl od trestního postupu proti dospělým by trestní soudnictví pro mládež mělo být orientováno spíše do budoucnosti, což znamená zejména přijímání opatření předcházejících recidivě. Právní následky provinění mladistvých jsou opatření návrhem zákona dělena na ochranná opatření, výchovná opatření a na trestní opatření, přičemž výchovná opatření mohou být využívána i při upuštění od potrestání.

Nejdůležitějším účelem těchto opatření je především ochrana mladistvých před nežádoucími vlivy a vytvoření podmínek pro jejich zdravý sociální a duševní rozvoj v zájmu zamezení páchaní trestné činnosti. Výchovná opatření lze za určitých podmínek používat již v průběhu trestního řízení, po odsuzujícím rozsudku soudu je možné upustit od potrestání, podmíněně upustit od potrestání nebo uložit trestní či ochranné opatření (případně zároveň s některým z výchovných opatření). Nejvyšším a co možná nejméně používaným by pak měl být trest nepodmíněného odnětí svobody, přičemž tento by měl být vykonáván odděleně od dospělých odsouzených a výkon tohoto opatření by měl být spjat s širokou nabídkou integračních opatření v zájmu ulehčení znovuzačlenění se mladistvého odsouzeného do společnosti (odborný výcvik, vzdělání aj.).

Návrh zákona počítá s úzkou vazbou na zaváděnou Probační a mediační službu, zejména při výkonu ochranných a výchovných opatření. V této souvislosti je nezbytné zmínit též důraz kladený na maximální možné ukládání alternativních trestních opatření, ve snaze umožnit aktivní působení blízkého sociálního okolí mladistvého a specifické působení probačních úředníků. Výraznou novinkou je vytvoření speciálních soudů mládeže, jejichž funkci budou plnit specializované senáty a samosoudci okresních, krajských, vrchních soudů a Nejvyššího soudu. Soudci, státní zástupci, úředníci probační a mediační služby působící v trestních věcech mladistvých by měli projít speciální přípravou a měli by mít dostatek životních zkušeností. Dalším rozdílem od úpravy obecné by pak mělo být stanovení místní příslušnosti soudů dle místa trvalého bydliště mladistvého, a to z důvodu úzké spolupráce s dalšími orgány a největšího výchovného působení řízení konaného v místě bydliště. Vzhledem k zvláštnímu zájmu na ochraně soukromí a osobnosti mladistvého se pak v návrhu zákona upřednostňuje utajení informací o činu obviněného před obecnou zásadou veřejnosti trestního řízení. Také uvalení vazby na mladistvého by mělo být opatřením zcela výjimečným a použitelným jen v zákonem striktně stanovených případech. Návrh zákona též nově vymezuje škálu opatření, která bude možno přijmout vůči dětem trestně neodpovědným, jež je tvořena dohledem probačního úředníka, zařazení dítěte do vzdělávacího nebo výchovného programu, případně nařízení ochranné výchovy.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [10 otázek pro ... Michala Kunu](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Rovné odměňování a transparentnost mezd: nové povinnosti zaměstnavatelů](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skruté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Převodní ceny v judikatuře a sporech se správcem daně](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zákon Lugového: jak Rusko přepisuje pravidla mezinárodních arbitráží](#)
- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnícké osobě](#)